

Iver

– FÖR FÖRETAGSAMHET!

IVER - FÖR FÖRETAGSAMHET!

Författare: **Ilona Kokko**

Översättare: **Fredrik Rusk**

Arbetsgrupp: **Kari Elo**, Yksityisyrittäjain säätiö
Minna Riikka Järvinen, Klubbcentralen - stöd för skolan rf
Marjo Kenttälä, Klubbcentralen - stöd för skolan rf
Virpi Skippari-Vilminko, 4H-förbundet
Laura Salmi, 4H-förbundet
Virpi Utriainen, Kommunförbundet
Veli-Matti Lamppu, Företagarna i Finland
Turo Numminen, Ung Företagsamhet
Pekka Iivonen, Utbildningsstyrelsen
Jussi Pihkala, Undervisningsministeriet

Illustration © och

Ombrytning: **Ilja Karsikas**

Ombrytningsassistent: **Heikki Rönkkö**

Förläggare: **Yksityisyrittäjain säätiö**

Producent: **Klubbcentralen - stöd för skolan rf**

ISBN **952 - 9759 - 70 - 3**

Tryckningsort: **Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005**

Till läsaren - iver för företagsamhet!

Iver och entusiasm behövs varje dag - i nästan vilken situation som helst. Någon dag kan det behövas iver för att slå det egna personliga rekordet. En annan dag behövs det iver för att lära kompisarna spela ett nytt spel och en tredje dag så behövs det iver för att göra läxorna.

Iver och entusiasm är egenskaper som hjälper en att bli ännu bättre på saker som man kanske redan är bra på. En brinnande iver slutför även de svåraste sakerna och kan till och med göra dem lätta.

Med hjälp av denna bok lär du dig om företagsamhetens iver. I det första kapitlet bekantar vi oss med vad arbete egentligen är, vilka färdigheter och kunskaper man behöver för arbetet samt var arbetet utförs. I det andra kapitlet begrundas hurdana egenskaper en ivrig, företagsam person har. I det tredje kapitlet bekantar vi oss med företagsamhet som arbetsform samt människorna som arbetar som företagare.

Uppgiftsymboler

Bredvid bokens uppgifter finns tre olika symboler. Med hjälp av dessa känner du igen olika typer av uppgifter.

DISKUSSIONSUPPGIFT

Denna symbol finns vid uppgifter som skall utföras antingen i par eller i grupp.

SKRIVUPPGIFT

Detta är symbolen för skrivuppgifter. Det betyder att du skall skriva uppgiftens svar i ditt häfte.

TA REDA PÅ -UPPGIFT

Om du ser denna symbol betyder det att du måste forska och göra lite detektivarbete för att lösa uppgiften.

Det är viktigt att du motiverar dina svar när du svarar på frågorna i boken eller säger din åsikt om något. När man motiverar berättar man varför man svarar eller tycker just så som man gör. Även andra måste motivera sina åsikter. Be din kompis att motivera och kom ihåg att lyssna på hans/hennes motivering.

I flera av bokens uppgifter frågas det efter dina och dina klasskamraters åsikter. Då finns det inget "rätt" eller "fel" svar. Om åsikterna och svaren är väl motiverade kan det bra finnas flera lika bra svar på frågan.

Man behöver inte göra alla uppgifter exakt så som det sägs i boken. Om du har en bra idé för hur en uppgift skulle kunna utföras är det bara att fråga din lärare om det är möjligt att göra uppgiften så som du tänkt. Fråga även läraren om det finns något ord eller någon mening i boken, som du inte förstår.

1 Vad är arbete?

*I detta kapitel bekantar vi oss med arbete.
Du kommer att granska olika platser för arbete,
olika sätt att arbeta samt olika människor
i arbete. I alla arbeten krävs det företagsamhet.*

1. Arbete?

A. Vad tänker ni på när ni hör ordet ARBETE?

Diskutera i par eller i grupp.

Vad är det som enligt er skiljer arbete från saker som inte är arbete?

B. På nästa uppslag ser du människor som arbetar.

1. Se på bilden och skriv ned vilka olika arbeten som du ser på bilden.
2. Gör upp en lista på alla övriga arbetsuppgifter och yrken som du känner till, men som inte finns på bilden.

C. En arbetstagare som äger sitt eget företag kallas för företagare. Se på uppslagets bild igen och fundera över vilka arbeten, som du hittat, som man kunde utföra i ett eget företag.

D. Välj en person från bilduppslaget som du tror att är en företagare.

Berätta därefter för ditt par vad den personen gör under en normal arbetsdag. Berätta minst 4 olika saker om personens arbetsdag.

E. Vad är arbete? Det finns otaliga svar på den frågan. Jämför olika tankar på vad arbete är.

1. Sök upp ordet "arbete" i ett lexikon, vad står där? Skriv upp det.
2. Fråga dina bekanta vad de tycker att arbete är. Skriv upp deras svar och jämför dem. Är svaren lika eller olika?
3. Ordet arbete finns i flera olika sammansatta ord, som t.ex. "arbetskläder". Hitta på flera sammansatta ord där ordet "arbete" ingår.

F. Fundera på vad ni gör för hushållssysslor hemma.

1. Gör en lista på sysslor som görs hemma hos dig.
2. Anteckna även vem det är som gör vad.

G. Kontrollera listan du gjorde i den förra uppgiften.

1. Vilka sysslor skulle du kunna göra?
2. Välj ut en hushållssyssla som någon annan än du vanligtvis gör.
3. Gör den sysslan idag.
4. Svara på följande frågor, efter att du gjort hushållssysslan som du valde:
 - Hur kändes det att göra den hushållssysslan?
 - Vad var det trevligaste med att göra hushållssysslan?
 - Var det otrevligt att göra hushållssysslan? I så fall, vad var otrevligt?

**H. Rita en bild på ett hem där hushållssysslorna inte sköts.
Hur ser det då ut?**

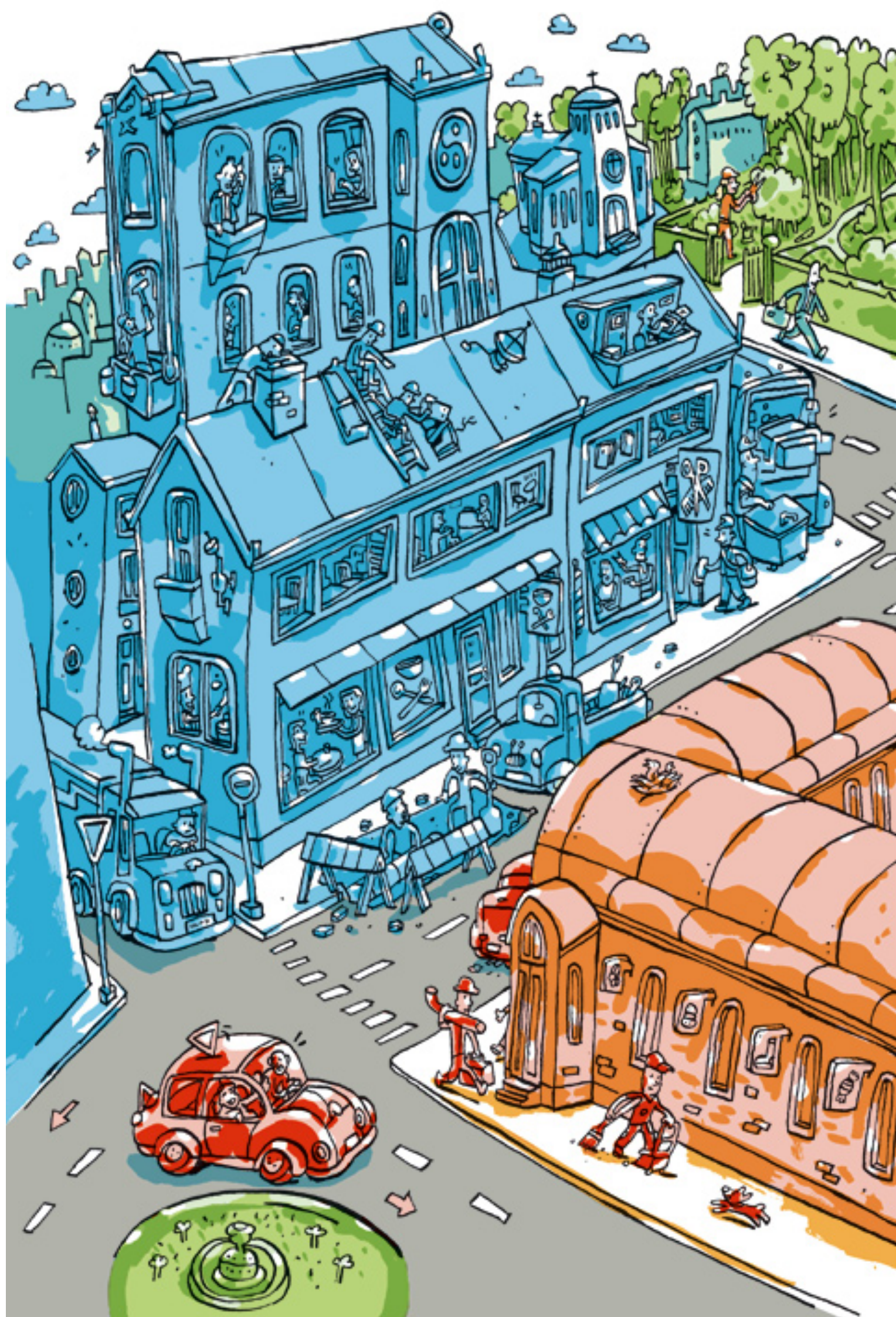

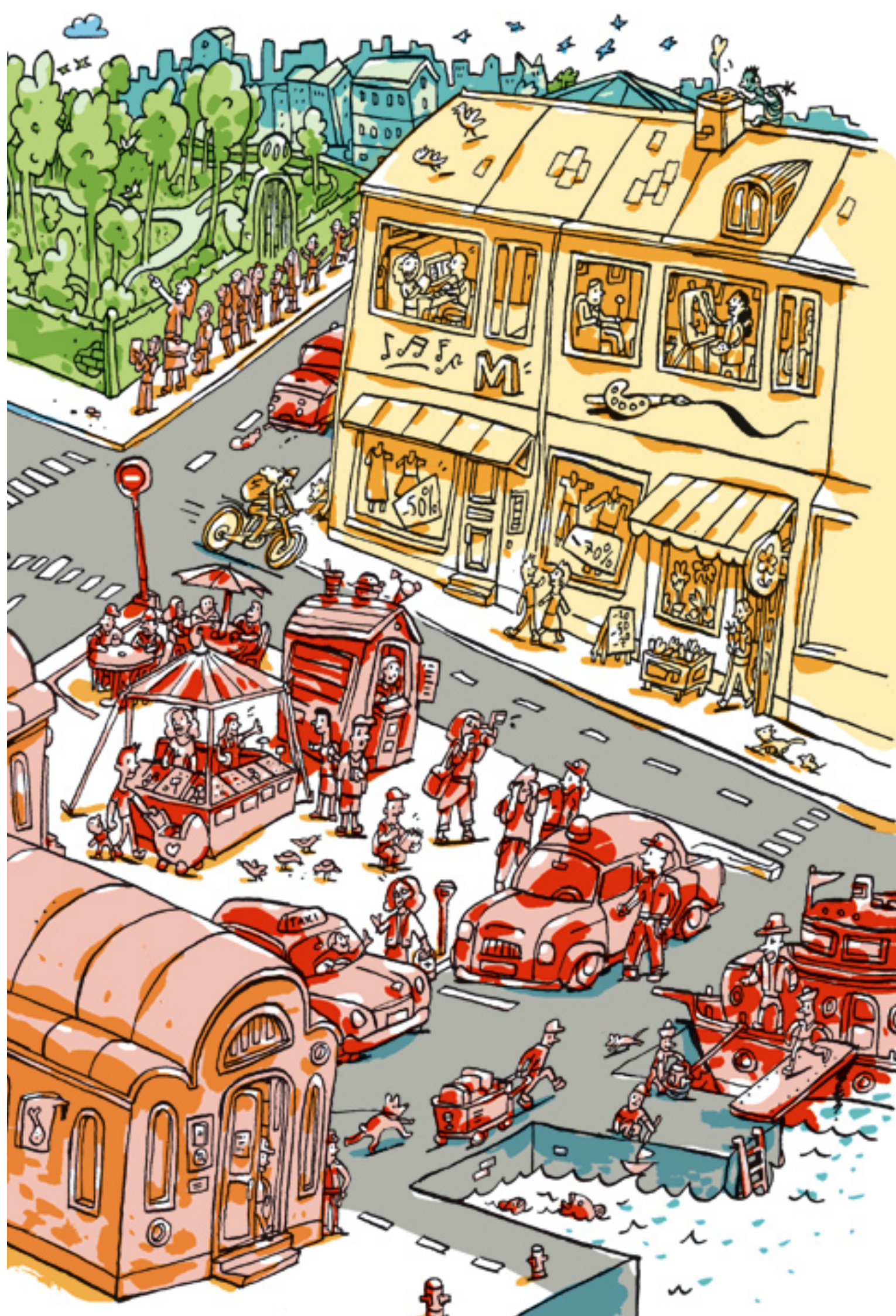
I. Skriv om den nedannämnda rubriken och svara på frågorna som finns under rubriken. Du behöver inte svara på dem i samma ordning som de är. Du behöver inte använda frågorna, de är endast som hjälp.

Mitt drömyrke är (skriv ditt drömyrke här)

- Varför drömmer du om just det yrket?
- Känner du någon som arbetar med ditt drömyrke?
Vad har han/hon berättat om det?
- Vilka är yrkets goda sidor?
- Vilka är yrkets dåliga sidor?
- Vad påverkas av ditt drömyrke?

2. Olika färdigheter i arbetet

A. Hurudana arbeten är HANTVERK, FABRIKSARBETE, KONTORSARBETE, SERVICEARBETE och SJUKVÅRDSARBETE? Fundera i par eller i grupp.

Hur skiljer sig arbetena från varann?

Känner ni någon som arbetar med något av de ovannämnda arbetena?

B. Var behövs en skräddare, kock eller sjukskötare?

Var kan en skräddare, kock eller sjukskötare arbeta? Var behövs dessa människor? Tycker ni att de är företagare? Fundera i par eller i grupp. Motivera.

C. Vad finns det för fördelar och nackdelar med handgjorda och fabriksstillverkade produkter? Fundera i par eller i grupp.

D. Självgjord eller köpt?

Har du någonsin tänkt på om det är billigare att köpa en sak eller att göra den själv? Båda sätten har sina fördelar. Jämför t.ex. bulla som du själv bakar med färdigbakad bulla i butiken.

Gör så här:

1. Sök upp receptet för bulladeg i en kokbok.
2. Se efter vad bulladegens ingredienser kostar i din närbutik.
3. Se samtidigt efter vad färdigbakade bullar kostar.
4. Räkna ut vad ingredienserna för bulladegen kostar. Ta i beaktande mängderna, ty inte använder du hela paketet mjöl för en bulladeg.
5. Vilket blir billigare? Bullan du själv bakade eller bullan du köpte?
6. Tycker du att det lönar sig att baka bullan själv? Motivera din åsikt.

Ni kan även jämföra den hembakade och den köpta bullans smak.

**ALLT SOM FÖRTJÄNAR ATT
GÖRAS, FÖRTJÄNAR OCKSÅ
ATT GÖRAS VÄL. Adolphe Monod**

**E. Gammaldags hantverkare uppkallades efter hur erfarna de var.
Kombinera rätt ord med rätt förklaring.**

GESÄLL

1. En yngling som lär sig arbetet. Bodde oftast hos sin lärare.

LÄRJUNGE

2. En fullt kunnig hantverkare.

Han har lov att ha en egen verkstad och egna elever.

MÄSTARE

3. En yrkesutövare som har lite erfarenhet.

Han/hon har avlagt ett kunskapsprov för att bevisa sin kunnighet. Byter ofta ort för att få mer erfarenhet.

F. Mästare och gesäller

Alla är mästare på någonting. Fundera ut vad du är mästare på.

Ordna en färdighetsmarknad i skolan. Alla är i tur och ordning mästare, medan klasskamraterna och läraren är gesäller. Mästaren demonstrerar och lär ut sin egen färdighet till klassen. Den kan ha något att göra med din hobby, något skolämne eller med något du helt enkelt gillar.

G. I uppgift B i stycket "Arbete?" såg ni en bild med olika arbeten.

Rita ett yrke åt ditt par. Du får inte tala eller skriva något, endast rita. Ditt par skall försöka gissa vilket yrke det är du ritar.

H. Skriv om någon av nedannämnda rubriker:

Som hantverkare skulle jag tillverka (skriv här vad du skulle tillverka)

En arbetsdag på fabriken

Det bästa med att hjälpa människor är...

Jag skall bli köpman!

3. Olika platser för arbete

A. Vilka färdigheter behövs på landsbygden och vilka i staden?

Diskutera i par eller i grupp.

B. I uppgift B i stycket "Arbete?" såg du en bild med olika yrken på.

På bilden arbetar man i staden.

Se på bilden på nytt och fundera över var man även kan idka de yrken som finns på bilden.

C. Lantgård

1. Att sköta en lantgård är ett välkänt landsbygdsarbete. Diskutera i par vad allt det är som finns på en finsk lantgård. Ta i beaktande miljön, byggnaderna, maskinerna, människorna och djuren.
2. Byt par efter att ni diskuterat. Nu skall du förklara för ditt nya par de olika saker ni kom på med ditt förra par, en sak i taget. Du skall förklara sakerna så bra du kan utan att använda dess riktiga namn och ditt par skall försöka gissa vilken sak det är du försöker förklara. Litet som ALIAS.

D. Vid två speciella tillfällen är det väldigt bråttom på lantgården.

Dessa sysslor har egna namn. Nedan har bokstäverna på

benämningarna på dessa sysslor hamnat i fel ordning.

Sätt dem i rätt ordning.

Ö K S R I D E T D

Å D S Å R D V

Under vilka årstider och månader tror du man gör dessa arbeten?

Vad tror du att dessa arbeten innefattar?

**STRAX UTANFÖR DEN STORA STADEN
STOD DEN VÄLDIGA NATUREN OCH
HADE GOTT OM TID. Okänd**

E. Rita en bild på landsbygden och arbeten man sköter där.
Vad finns det för andra arbeten på landsbygden förutom sysslorna på en bondgård?

F. Vilket verkar intressantare: att arbeta i staden eller på landsbygden?
Diskutera i par eller i grupp.

Svara även på dessa frågor:

- Vad skulle ni vilja göra?
- Varför skulle man behöva jobba just i staden eller på landsbygden?
- Var annanstans skulle arbetet kunna utföras?
- Skulle arbetet kunna göras som företagare? Motivera era åsikter.

G. Skriv om något av följande ämnen.

Fart o fläng på landsbygden
Stadens vimmel

4. Olika arbetstagare

A. Gå tillbaka till uppgift B i stycket "Arbete?" och kolla upp yrkena ni listade. Kan man kalla något av de yrkena för kvinno- eller mansarbete?

Om ni tycker så:

- Varför är det just ett arbete endast för kvinnor eller män?
- Vilka arbeten som ni markerade som kvinnoarbeten kan även män göra?
- Vilka arbeten som ni markerade som arbeten för män kan även kvinnor göra?

B. Rita ett yrkesträd över dina släktingar. Skriv ut dina släktingars namn och yrken i trädet.

Efter att du gjort det ovannämnda skall du observera följande saker:

- Vilka i ditt träd har liknande yrken?
- Finns de likartade yrkena på samma släktgren?
- Har personer av samma kön liknande yrken i din släkt?
- Jämför dem med andra yrken från samma släktgren?
- Har någon av dina släktingar gjort ett exceptionellt yrkesval jämfört med andra av samma kön?
- Finns det företagare i din släkt? Vad arbetar de med? Skiljer det sig från de andra släktingarnas arbeten?

C. Fråga din mormor/morfar/farmor/farfar vilka arbeten de utförde i sin ungdom. Gör anteckningar över er diskussion.

Fråga till exempel följande saker:

- I vilka skolor gick han/hon?
- Varför började han/hon arbeta just där han/hon började?
- Hade han/hon redan tidigare drömt om det arbetet? I så fall, vad?
- Skulle han/hon hellre ha arbetat med något annat? Vad? Varför började han/hon inte arbeta med det arbetet han/hon drömde om?
- Vad arbetade hans/hennes syskon med? (Jämför syskonens arbeten med varandra. Är de liknande eller skiljer de sig från varann?)

- Var arbetena i hans/hennes ungdom indelade i mans- och kvinnoarbeten?

Det finns uppfattningar om vilka arbeten som är mans- eller kvinnoarbeten. Bilder, reklamer, böcker, dikter samt vardagliga uttryck och talesätt bidrar till att bilda dessa uppfattningar.

D. Nedan ser du två uttryck. Anteckna vad de säger åt dig om arbetet ifråga.

"Bakom varje framgångsrik man, står en kvinna."

"Här krävs det karlatag."

En hurudan effekt tror du att dessa uttryck har på människors uppfattning om till exempel arbete? Kan du andra liknande uttryck?

E. Ta en tidning. Klipp ut reklamer med människobilder på. Observera vad det är för produkt som marknadsförs i reklamerna med kvinnor på bilderna och i reklamerna med män på bilderna.

Observera även följande saker:

- Varför är det just en man/kvinna på bilden?
- Vad var det i reklamen som först väckte din uppmärksamhet?
- Vilken åldersgrupp är mest representerad i reklamerna?
- Vilka adjektiv och verb används det om kvinnor i reklamerna?
- Vilka adjektiv och verb används det om män i reklamerna?
- Vilka adjektiv och verb har använts endast om män/kvinnor?
- Tycker du att reklamen är sann? Finns där något som inte är sant?
- Skulle föreställningen om den marknadsförda produkten ändras om man skulle byta ut kvinnan mot en man och vice versa?

F. Ombytta roller

1. I dagstidningarna finns nyheter om människor på arbetet. Nu skall du med ditt par välja ut en nyhet, ur vilken det framgår vad människorna arbetar med.
2. Fundera på VAD som händer i nyheten, VAR det hände, NÄR det hände, VARFÖR det hände, HUR det hände och VEM som gjorde vad?
3. Skriv om nyheten, men ändra alla män till kvinnor och alla kvinnor till män.
4. Presentera den omskrivna versionen för klassen.

G. Skriv om någon av följande rubriker.

Jag är en flicka och stolt över det!

Jag är en pojke och stolt över det!

Om jag vore en flicka...

Om jag vore en pojke...

**DET FINNS MÄN SOM ÄR LIKA MYCKET
KVINNOR SOM SINA MÖDRAR OCH KVINNOR
SOM ÄR LIKA MYCKET MÄN SOM SINA FÄDER,
TY SJÄLEN HAR INGET KÖN.** *Drottning Kristina*

2

Hur är det med företagsamheten?

Drömmarnas uppfyllelse, samarbete, envishet, självförtroende och framgång; allt detta hör till företagsamhet. En företagare har även flera andra egenskaper.

5. Drömmar och kreativitet

Alla människor har drömmar som de hoppas att skall gå i uppfyllelse. Man kan själv göra en hel del för att hjälpa drömmarna att gå i uppfyllelse. Om man bestämmer sig för att förverkliga sin dröm är man redan en god bit på väg.

A. Drömslottet

Fundera var och en på ett mål som ni skulle vilja uppnå. Drömmålet kan ha med skolan, hobbyn eller något annat att göra. Dela sedan in er i ca 4 personers grupper och följ instruktionerna nedan.

1. Drömslottets första regel är att ingen får säga "jag kan inte", "det är inte möjligt" eller något annat som skulle hindra drömmen från att bli sann. Sådana uttryck är strikt förbjudna!
2. Berätta i tur och ordning om er dröm för resten av gruppen. Ni behöver inte nödvändigtvis berätta. Ni kan också rita eller förevisa er dröm.
3. De andra i gruppen skall nu fundera på vad som kan hjälpa till att förverkliga drömmen samt vad som kan försvåra det.
4. Fundera inom gruppen på hur andra kunde hjälpa till att förverkliga drömmen.
5. Kom ihåg att man måste tro på sin egen dröm.

Någon gång kan det krävas kreativa lösningar för att förverkliga en dröm. Lösningar som inte följer det normala sättet att göra saker och ting. Idéerna och uppfinningarna får sin början genom kreativa lösningar. Man kan öva sig i att hitta på kreativa lösningar.

B. Mackapären

Mackapären är en lek i vilken man av slumpmässiga föremål bygger andra föremål och maskiner.

1. Välj en lekledare. Det kan vara en vuxen.
2. Dela upp er i par eller grupper och välj fem slumpmässiga föremål.

INGET HÄNDER OM DET INTE FÖRST ÄR EN DRÖM.

Carl Sandburg

3. Lekledaren berättar för grupperna vad det är för maskin som skall byggas av de slumpmässiga föremålen. Det kan vara vad som helst från dammsugare till bärplockare till fjärrkontroll osv. Huvudsaken är att grupperna inte vet vad de skall bygga förrän de valt de fem slumpmässiga föremålen.
4. Grupperna skall bygga maskinen som lekledaren sade m.h.a. föremålen de valde. Grupperna måste också förbereda sig på att förklara för lekledaren hurudan mekanismen i maskinen är.
5. Till slut går lekledaren från grupp till grupp och lyssnar på maskinernas funktionsmekanismer och bestämmer vilken grupps maskin som är den mest funktionsdugliga.

En uppfinning behöver inte alltid vara en maskin eller ett föremål. En uppfinning kan också vara ett kreativt handlingssätt eller en iakttagelse om hur man kunde förbättra miljön. Vem som helst kan vara en uppfinnare, det handlar bara om viljestyrka. Karakteristiska drag hos uppfinnare är ett observant och uppmärksamt sinne, vilja att pröva saker och ting samt envishet.

C. SKOLVÄSKA, TELEFON och SKOLANS KLÄDHÄNGARE, tänk på varje sak i 5 minuter.

Fundera på hur man skulle kunna förbättra vart och ett av de angivna föremålen.

- Vad borde läggas till?
- Vad borde avskaffas helt och hållet?
- Vad borde göras om från början?
- Hur skulle saken helt enkelt vara bättre?

D. Bygg en klädhängare

I den förra uppgiften funderade du på hur man skulle kunna förbättra skolans klädhängare. Nu skall du bygga en klädhängare. Du skall förbättra det du tyckte var dåligt på skolans.

1. Börja med att lista ut vad du kommer att behöva för verktyg. Använd sådana som redan finns eller sedan sådana som man får lätt tag på i naturen. Ni kan också göra klädhängaren utav återvunnet material.
2. Bestäm i vilken ordning du skall göra de olika arbetsfaserna.
3. Skaffa dig materialet och börja bygga.

E. Nedan finns fem ordspråk.

Fundera på dessa ordspråk utifrån en ny synvinkel. Föreställ er situationer då ordspråkets visdom inte stämmer. Skriv upp så många motargument som möjligt för varje ordspråk.

T.ex. Ord har slagit fler än svärd.

Fel. Ord kan inte slå.

Tala är silver, tiga är guld

Kunskap är att veta att man inget är och inget vet.

Kärleken kan mycket, men pengar kan mer.

Man måste lämna något åt slumpen.

F. Det finns vissa faser som hör till när man konstruerar en uppfinning. Försök göra en uppfinning med er grupp med hjälp av instruktionerna nedan.

1. Håll ett öga på din omgivning
 - Ha alltid med dig en penna och ett häfte.
 - Håll ett öga på din omgivning i en dag eller kanske till och med en vecka; ditt hem, din skola, skolresorna, idrottsplanerna osv.
 - Skriv upp saker som du tycker borde förbättras.
2. Samla ihop observationerna
 - Sammanställ gruppens observationer på en gemensam lista.
3. Finn lösningar
 - Gå igenom er grupps lista punkt för punkt. Fundera på hur man kan förbättra sakerna.
 - Anteckna alla idéer.
4. Gör ett beslut
 - Bestäm er för vilket förbättringsförslag er grupp skall förverkliga.
5. Planera
 - Gör en noggrann dags-/timplanering över hur ni skall förverkliga ert mål.
 - Fundera ut vad ni behöver för information, varifrån ni får den och vem som kan hjälpa er.
6. Förverkliga era planer

Alla är på sitt sätt kreativa. Kreativitet är just det att alla kommer på olika lösningar.

G. Individuell kreativitet

Alla i gruppen skall klippa ut en bild ur en tidning.

Samla ihop bilderna och granska dem i gruppen. Ni får inte säga något som har med bilderna att göra. Efter att ni sett på fotona en stund skall alla i gruppen hitta på en historia på basis av bilderna. Sedan skall alla i tur och ordning berätta sin historia för resten av gruppen.

H. Svara på frågorna efter att du har läst texten "Infall, försök, misstag och framgång".

1. Hur fick tangentlampan sin början?
2. Hurudana problem var förknippade med tillverkningen av tangentlampan?
3. Vad tyckte Anssi och Kai att var det roligaste med att uppfinna tangentlampan?
4. Hur har Anssi och Kai ännu utvecklat sin tangentlampa -idé?
5. Vad var ett infall, vad var ett försök, vad var ett misstag samt vad var en framgång i tillverkningen av tangentlampan?

INFALL, FÖRSÖK, MISSTAG OCH FRAMGÅNG

"Det intressantaste är att få se inuti en apparat. De är inte lika intressanta utanpå", säger uppfinnarduon Anssi och Kai. De deltog i uppfinningstävlingen Forska-Experimentera-Utveckla och klarade sig utmärkt med deras uppfinning, tangentlampan.

EN UPPFINNING FÖR ETT PRAKTISKT PROBLEM

Tangentlampan är en liten lampa som belyser datorns tangentbord. Den får sin ström ifrån datorns USB -port. Idén för en tangentlampa föddes på grund av ett praktiskt problem: Brödernas mor använder datorn sent på kvällen. Det är svårt att använda datorn i mörkret om man inte känner igen tangentbordet bra. Rumsbelysningen stör familjemedlemmarna som vill sova. Därför uppfann bröderna tangentlampan.

Anssi berättar om sitt infall: Varför skulle inte något annat förutom datormusen kunna få ström ifrån USB -porten? För skojs skull kopplade han sladden till en lampa. Det visade sig fungera utmärkt!

Trots att uppfinningen föddes på grund av en snilleblixtn så var inte tillverkningen av tangentlampan lätt, det förekom svårigheter. Lampan som Anssi och Kai ställde upp med i tävlingen var redan den tredje versionen. De kom fram till den tredje versionen genom försök och misstag, vad annars! Lampans första version tillverkades av material som fanns hemma, som t.ex. en godisask.

Den andra versionen av lampan brann upp. "Den brann upp så ståtligt, så det till och med bildades rök", berättar Anssi ivrigt. Det var först till den

tredje versionen som de kom på att lägga in en resistans. Resistansen förhindrar lampan från att få för stor mängd ström, som förorsakar att den brinner upp. Under tillverkningsprocessen framkom det också att lampan och musen inte fungerade samtidigt. Även detta måste lösas.

Under tillverkningsskedet tyckte Anssi och Kai att det var bäst att utveckla något som fungerar och som används, om inte annanstans så åtminstone hemma hos dem. Självklart var det också skönt att vinna tävlingen.

FRÅN UPPFINNING TILL PRODUKTUTVECKLING

Efter att man har utvecklat en bra idé måste man tro på den och fundera på om någon annan skulle kunna ha nytta av den. Anssi och Kai har som idé att sälja tangentlampa -idén som ett byggset. "Tangentlampan är lätt att lägga ihop och bygga, materialet finns till och med i skolan", berättar Kai.

"Om man har en idé, gäller det bara att förverkliga den och inte fundera på om den blir snygg", uppmuntrar Anssi. "Nog finns det alltid någon designer som gör produkten snygg. Gå direkt vidare från idé till förverkligandet!"

◀ Kai och Anssi samt tangentlampan i Forska-Experimentera-Utveckla-tävlingen i Uleåborg.

I. Vad tycker du att är en uppfinning?

J. Bygg ett fågelbräde

1. Skaffa två tomma mjölkburkar, två ca 25 cm långa pinnar och järntråd.
2. Fundera på hur du kan bygga ett fågelbräde av dessa saker.
3. Ta i beaktande att fågeln måste kunna landa på brädet så att den kan nå fröna.
4. Observera också att fågelbrädet måste kunna öppnas för att fyllas och putsas.
5. Järntråden får inte göra fågeln illa. Så var noggrann med var du lägger järntråden.

K. Skriv om rubriken nedan och svara på alla nedannämnda frågor. Utnyttja din kreativitet vid uppsatsskrivningen.

Från idé direkt till förverkligande

- Presentera din idé: Vilken är den och hur uppkom den?
- I vilket förhållande är din idé nyttig?
- Vad kan din idé ha för nackdelar?
- Hur skulle du förverkliga din idé?
- Hur skulle din idé kunna bli känd?

6. Påverkning

Efter att du kommit på en bra idé eller gjort en iakttagelse av något som borde förbättras måste du presentera den för andra. De som kommer på bra idéer kan övertyga andra om att den är bra samt påverka andra människors verksamhet.

A. Tänk på vilka saker du kan påverka hemma.

Svara även på följande frågor:

1. Vad har du beslutit om därhemma?
2. Diskuterade ni det med dina föräldrar?
3. Hur motiverade du din åsikt? Varför tyckte du att din åsikt var bra?

Man kan påverka genom egna handlingar eller genom sitt eget exempel. Alla kan t.ex. påverka miljön genom sina egna handlingar.

B. Fundera i par eller i grupp. Vilka saker kan ni påverka och hur kan ni påverka genom era egna exempel:

1. I skolan
2. I miljöfrågor
3. I kamratkretsen

C. Fundera på följande sätt att påverka. Hurudana är de?

- övertala
- locka
- muta
- manipulera
- handleda
- lära

Märk ut vid varje sätt att påverka om du tycker att det är ett bra eller dåligt sätt att påverka människor.

D. Gör en pjäs, pantomim, tecknad serie, dikt eller sång i vilken ni använder någon av påverkningssätten som nämndes i den förra uppgiften.

Ni kan låta de andra gissa vilken form det är.

Din påverkningsförmåga har mycket att göra med hur mycket du själv tror att du kan påverka. Om man tror på att ens egna handlingar har någon effekt är man redan på god väg mot sitt mål.

E. Sätt upp ett personligt mål som du vill nå i ditt favoritämne.

1. Ditt mål skall vara något du ännu inte gjort eller klarat av.
2. Tänk nu på om du kan nå ditt mål? Om du svarar nej på frågan skall du fundera på ett nytt mål enligt punkt 1.
3. På vilka sätt kan du påverka din strävan att nå målet?
Anteckna de bästa sätten.
4. Fundera på vilka saker som kan försvåra din strävan att nå ditt mål.
5. Fundera på varför du vill lyckas nå ditt mål.
6. Varje gång du börjar tycka att du inte kommer att nå ditt mål skall du återgå till dina anteckningar.

F. Skriv ett debattinlägg eller ett genmäle

Tidningar har ofta en sida eller fler som är till för läsarnas skrivelser. Skriv ett eget debattinlägg eller genmäle och skicka det till en tidning. Genmäle är ett svar på eller motargument till ett debattinlägg som redan givits ut i tidningen.

I debattinlägget skall du motivera din åsikt och presentera olika tankar om ärendet. Du skall även ha en intressant rubrik. När du skriver ett genmäle skall du skriva kort vad det stod i det ursprungliga debattinlägget och därefter vad du tycker om saken.

Skicka in ditt debattinlägg till en tidning. Men kom ihåg att tidningar får en hel del debattinlägg, alla ryms inte alltid med i tidningen.

**FRAMGÅNG ÄR ATT FINNA
DET DU ÄR AVSEDD ATT
BLI, OCH SEDAN GÖRA DET
SOM BEHÖVS. Epiktetos**

7. Initiativ

Det krävs en hel del initiativ för att nå sina mål och för att ändra på saker. Vissa stora arbeten kräver en initiativrik persons hjälp för att komma igång. Andra börjar också arbeta när de märker att någon redan börjat. Man kallar även detta för företagsamhet. En initiativtagande person ser vad som borde göras och gör det också.

A. Att ta initiativ kan vara både att lära kamraterna en ny lek eller att lägga undan skor som ligger i vägen på golvet.

Fundera i par eller i grupp: När har ni varit initiativtagare och när kan ni vara initiativtagare?

- I skolan
- Hemma
- Under fritidssysselsättningen

B. Initiativdagboken

Fundera på saker som man ofta blir tillsagd att göra i skolan, hemma eller på fritiden. Trots att du ofta blir tillsagd så kommer du inte ihåg att göra dessa saker. Fyll i schemat nedan med saker som du ofta blir tillsagd att utföra. I tabellens vänstra sida

fyller du i sakerna som du ofta blir påmind om att göra. Vid varje veckodag skall du skriva

hur många gånger du blev påmind om saken. Sätt upp som mål att du varje dag skall bli påmind om samma sak åtminstone en gång mindre.

OM DU VILL KOMMA NÅGONSTANS, GÅ NÅGONSTANS. *Sam Rayburn*

SAKER SOM JAG OFTA BLIR PÅMIND ATT GÖRA	MÅ	TI	ON	TO	FR	LÖ	SÖ

C. Gör en motion

En motion är ett förändrings förslag. Vad borde förändras i er skola? Fundera i par eller i grupp. Välj ett av klassens förslag och presentera det tillsammans för rektorn och lärarna.

D. Skriv om rubriken nedan.

Den som börjat, har gjort halva arbetet

8. Ta kurs mot målet

A. Vad betyder MÅLMEDVETENHET och när behövs det?

Diskutera i par eller i grupp.

Vanligtvis är en resas avsikt att nå en plats. Denna plats är resans mål. Att ha som avsikt att lyckas i t.ex. matematikprovet är också ett mål. Övning är resan till målet. Att komma fram är lättare när man vet vad målet är. Då kan man hitta en rutt på kartan.

B. Dra er till minnes i grupp eller i par om situationer då ni tappat bort er under en resa.

- Hur kändes det att tappa bort sig?
- Tog resan längre tid på grund av att ni tappade bort er?
- Varför tappade ni bort er?
- Skulle ni ha kunnat förhindra det?

C. Rita en karta

Rita en karta på ett ställe som är bekant för dig. Rita in alla småsaker så exakt som möjligt. Du kan hitta på egna kartsymboler. T.ex. en symbol betyder alltid hus och en annan alltid sten. Byt kartor med ett par och rör er enligt kartorna ert par ritat.

D. Beslut om att börja på en uppgift

Det är mycket lättare att få en uppgift gjord när man beslutat sig för att börja. Omgivningen börjar påminna dig om att slutföra uppgiften efter att du har bestämt dig för att inleda arbetet. Det är du som har ansvaret för att uppgiften skall bli utförd.

Öva dig på att besluta om att börja ett arbete genom att besluta om att göra dagens läxor eller hushållssysslor.

- Anteckna när du börjar med läxorna/hushållssysslorna.
Du kan till exempel besluta att du gör läxorna/hushållssysslorna efter att du ätit mellanmålet hemma.
- Bestäm dig för att göra läxorna vid en sådan tidpunkt då du vet att du inte har något annat att göra.

- Om du till exempel har bestämt dig för att göra läxorna/hushållssysslorna efter mellanmålet blir det att du ätit mellanmålet ett tecken för att du skall börja med läxorna/hushållssysslorna.

Fundera på saker som du skulle kunna bestämma dig för att göra. Se till exempel på tabellen i stycke 7. Skulle ett beslut hjälpa dig att göra något av de sakerna som du skrivit i tabellen?

BÄSTA SÄTTET ATT FÅ ETT ARBETE ATT VERKA SVÅRT ÄR ATT SKJUTA UPP DET.

Winston Churchill

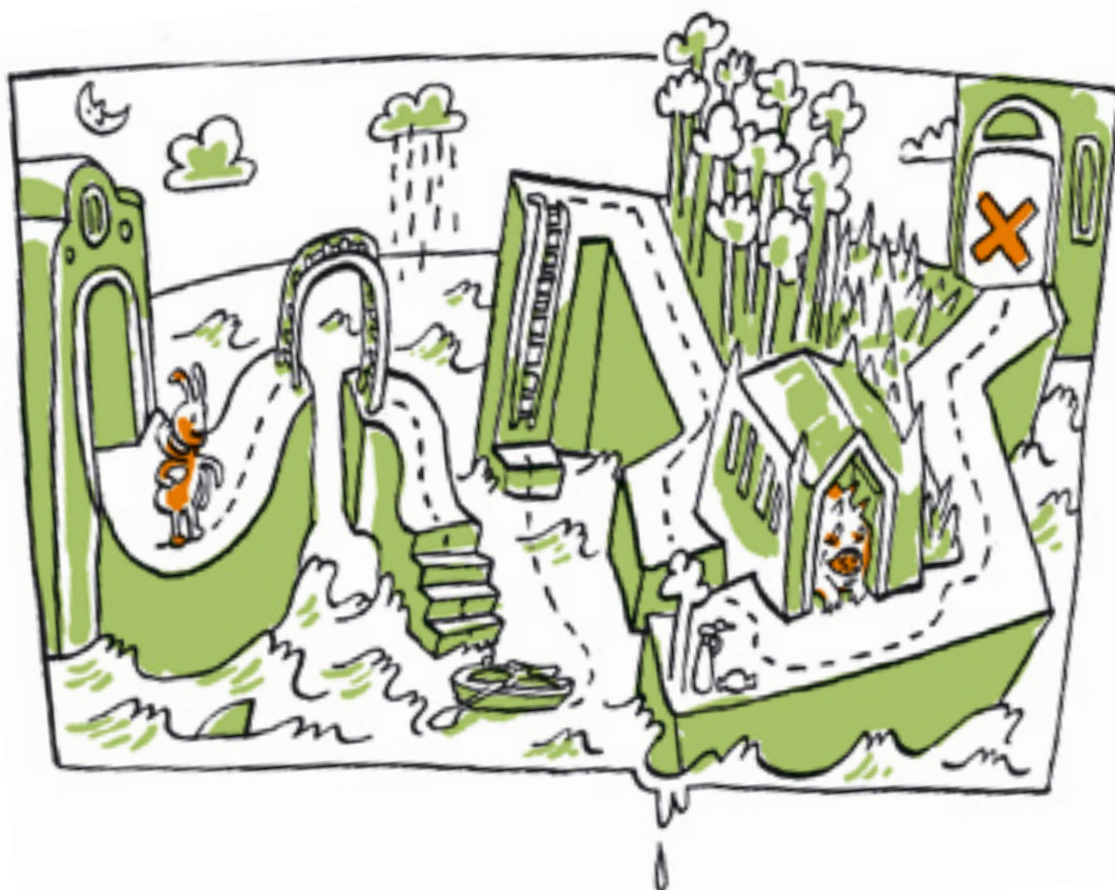

E. Bättre än någonsin förr!

Hur bra man gör en uppgift hänger mycket på om man själv beslutar sig för att göra den riktigt bra. Bestäm dig för en uppgift som du vill lyckas bättre i än du någonsin förr gjort. Uppgiften kan vara oansenlig, som t.ex. att bädda sängen eller tvätta tänderna. Du kan också välja någon mer utmanande uppgift som t.ex. att städa huset eller laga mat. Imorgon gör du uppgiften du valt bättre än någonsin förr!

F. Se på aforismen i sidans kant. Skriv, rita eller gör en tecknad serie på basis av den.

9. Självsäkerhet

A. Vad betyder följande ord? Diskutera i par eller i grupp

SJÄLVFÖRTROENDE

SJÄLVISKHET

SJÄLVKÄNNEDOM

SJÄLVUPPTAGENHET

SJÄLVSRÅDIGHET

SJÄLVSTÄNDIGHET

För att nå sina mål måste man lita på sina egna talanger. På vägen mot målet kan det uppkomma förhinder som gör att det känns att man kanske inte sen heller klarar av att nå målet. Då måste man tro på sig själv och sina talanger.

B. Fundera ut positiva adjektiv, som beskriver dig. Adjektiven skall börja på bokstäverna som finns i ordet "självförtroende".

C. Komplettera följande meningar så att de beskriver dig. Skriv olika saker vid varje mening.

1. Jag är bra på...
2. Andra skulle kunna ha mig som exempel...
3. Jag kan själv...
4. Jag är envis endast om...
5. Hos min kompis (skriv kompisens namn) beundrar jag...
6. Om jag ibland inte skulle ha framgång,
så klarar jag det genom att tänka på att...

D. En rad med goda erfarenheter

Alla har bra och dåliga erfarenheter i livet. De goda erfarenheterna ger själv-säkerhet.

1. Rita en linje över hela pappret
2. Skriv i början av linjen din födelsedag och i den andra ändan denna dag.
3. Fundera ut åtminstone sex stycken goda erfarenheter som du upplevt. Skriv in dem på linjen i tidsordning.
4. Illustrera dina goda erfarenheter genom att rita eller klippa ut bilder ur tidningar.

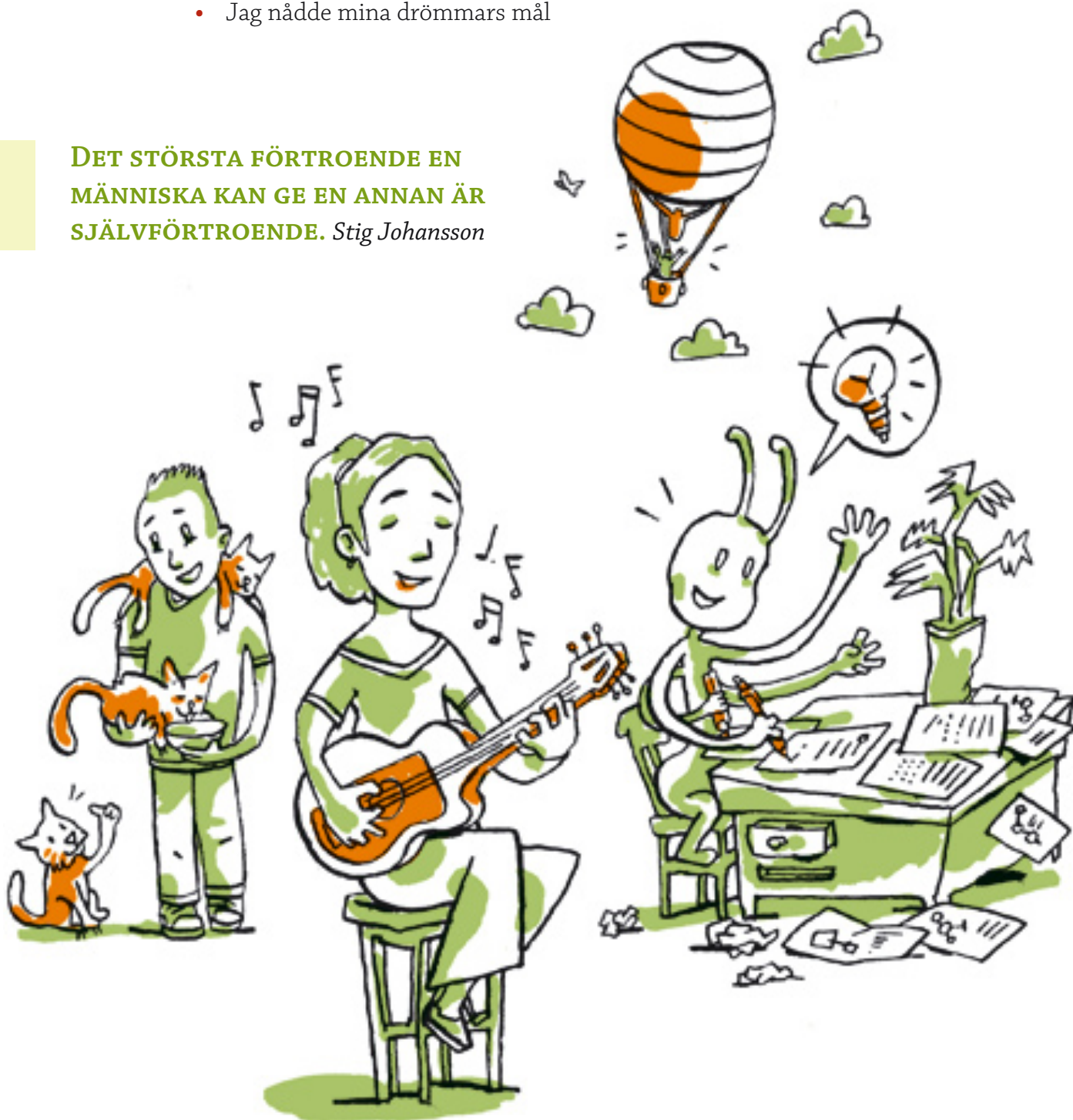
F. Välj par i klassen. Skriv brev åt varandra. Skriv i brevet de saker som du tycker att din vän är verkligen bra på. Skriv också vad det är som gör honom/henne så bra på just dessa saker.

G. Skriv en påhittad (eller om något som hänt på riktigt) artikel på basis av någon av följande rubriker.

- Jag, världserövrare
- Min dag i rampljusets sken
- Jag nådde mina drömmars mål

DET STÖRSTA FÖRTROENDE EN MÄNNISKA KAN GE EN ANNAN ÄR SJÄLVFÖRTROENDE. *Stig Johansson*

10. Att lyckas och misslyckas

Att lyckas och att misslyckas går hand i hand. När du lyckas känns det bra, det är till en del på grund av att du kunde ha misslyckats. Man måste överväga vad man får när man lyckas och vad man mister då man misslyckas. Man kan vinna endast om man kan förlora.

A. Hur känns det att lyckas och misslyckas?

1. Fundera på situationer då du lyckats med det du gjort.
Hur kändes det? Beskriv.
2. Fundera på situationer då du misslyckats. Hur kändes det? Beskriv.

B. I uppgift A funderade du på hur du har känt dig då du lyckats/misslyckats. Vad skulle du vilja att andra skulle säga åt dig i sådana situationer?

Oftast gratuleras människor som lyckas. Men även då man misslyckas vill man ha positiv uppmärksamhet. Nästa gång som du är med när din vän antingen lyckas eller misslyckas skall du komma ihåg att uppmuntra honom/henne på samma sätt som du skulle vilja bli uppmuntrad.

C. Kroppsspråk

Har du någonsin tänkt på att det är endast en del av en diskussion som förs med ord. Du kan även tolka vad din vän vill säga genom att se på hans/hennes ansiktsuttryck, händer, huvud eller fötter, hela kroppsställningen säger något.

"Översätt" följande meningar till "kroppsspråk":

- Det intresserar mig inte ett dugg.
- Nämen, det var väl en trevlig överraskning.
- Jag är rädd.
- Jag är bäst.

Hitta på fler meningar som ni sedan "översätter" till "kroppsspråk".

Ordens betydelse ändras beroende på hur du säger dem. Säg meningen "VAD ROLIGT ATT TRÄFFA DIG" på olika sätt. Säg det t.ex. skrattande, leende, argt, ängsligt eller blygt. Hitta själva på fler sätt.

D. Ni kommer att behöva en tärning i uppgift E. Bygg en sådan själv. Börja med att reda ut vad ni behöver för att göra en tärning, vilka material, verktyg osv.

E. Tärningsspel

Spela ett tärningsspel med er grupp. I spelet är det slumpen som bestämmer om man lyckas eller misslyckas, för man kan inte kontrollera tärningen.

Spelets regler:

1. Er grupp behöver två tärningar.
2. Välj tillsammans ett tal mellan 8 och 48.
3. Varje spelares mål är att kasta med två tärningar ett tal som ihopräknat är så nära som möjligt det tal som ni valde.
4. Alla spelare har fyra kast. Man behöver dock inte kasta varje gång det är ens tur, men om man väljer att kasta, måste man kasta båda tärningarna.
5. Efter fyra kastomgångar har den vunnit som fått ett tal som är exakt eller närmast det tal ni valde.
6. Spela ända tills alla fått vinna och förlora.
7. I uppgift B funderade ni på vad ni skulle vilja höra någon säga er när ni lyckas/misslyckas. Kom ihåg att säga dessa saker till varandra under spelets gång.

F. Svara på följande frågor efter att ni spelat Tärningsspelet i klassen:

1. Hur kändes det att lyckas i Tärningsspelet?
2. Hur kändes det att misslyckas?
3. Hur kändes det att uppmuntra de andra som lyckades/misslyckades?
4. Hur mottog de din uppmuntran?

**VÄNLIGHET ÄR DEN GYLLENE KEDJA AV VILKEN
SAMHÄLLET HÅLLS IHOP.** *Johann Wolfgang von Goethe*

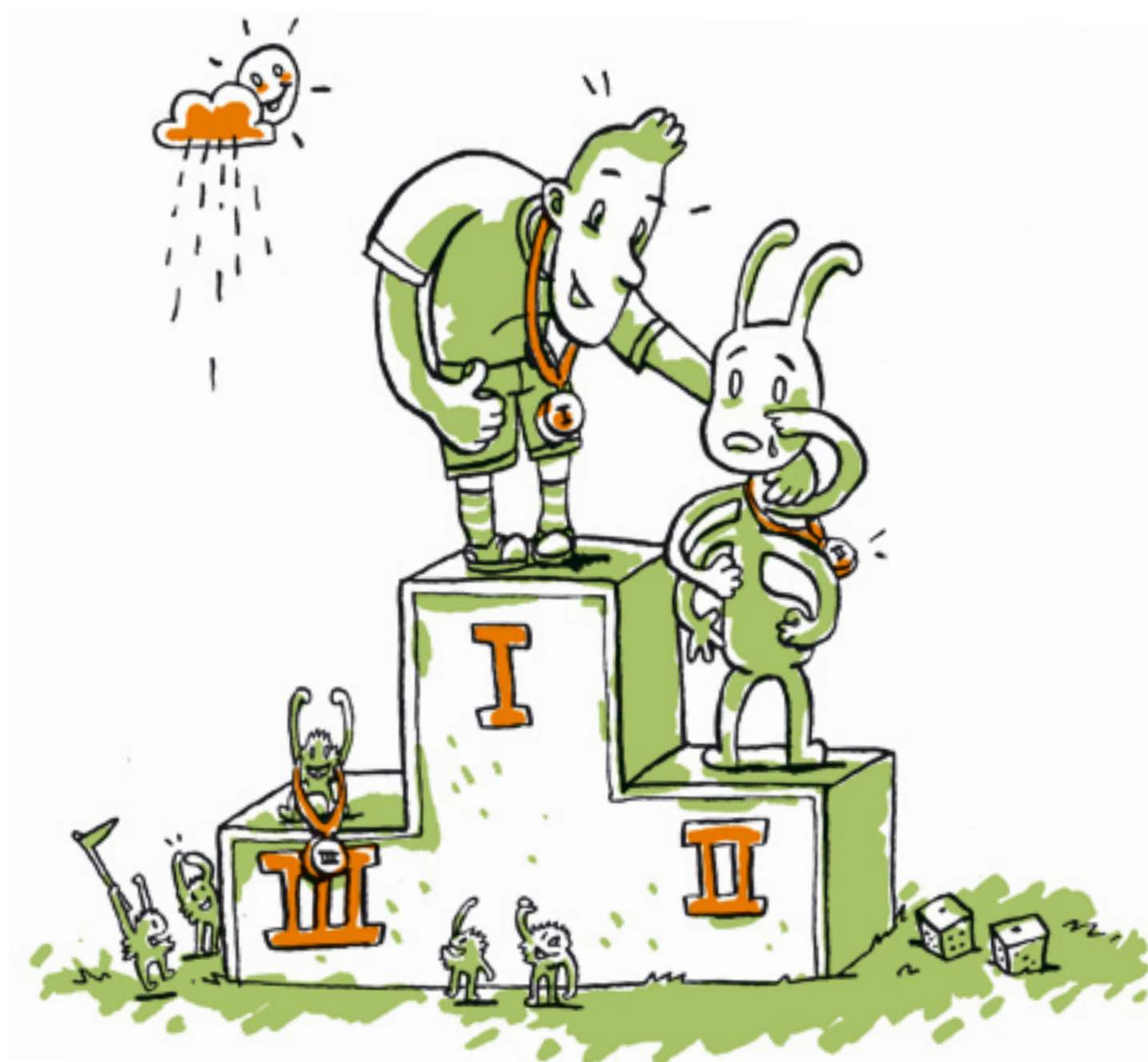
G. Skriv en instruktionsbok om något av följande ämnen:

INSTRUKTIONSBOK FÖR DEN SOM LYCKAS

Skriv 10 stycken instruktioner om hur man kan vara stolt över att man lyckats och ändå ta i beaktande de som misslyckades. Vad får man göra/inte göra?

DEN MISSLYCKADES INSTRUKTIONSBOK

Skriv 10 stycken instruktioner för hurudan en bra förlorare är och hur man skall tänka för att lyckas nästa gång. Vad får man göra/inte göra?

11. Samarbete är styrka

A. Nedan ser du några påståenden om vad samarbete är. Diskutera i grupp om ni håller med påståendet eller inte.

1. Samarbete är att hjälpa andra.
2. Att lunta i prov är samarbete.
3. Samarbete är att en i gruppen bestämmer och de andra lyder.
4. Samarbete är att uppgiften delas upp och var och en gör sin del för sig själv.
5. Samarbete är att berätta om idéer för andra.
6. Samarbete är styrka.

B. Gruppens konstverk

Välj med gruppen ett gemensamt ämne som ni gör ett konstverk av. Kom också överens om ert konstverk skall vara en teckning, en målning, en dikt, en sång eller något annat. Ni kan arbeta på konstverket samtidigt eller i tur

och ordning. Men kom ihåg att i ett samarbete är allas insats lika viktig, därför måste vars och ens insats beaktas.

MÅNGA BÄCKAR SMÅ GÖR EN STOR Å.

Svenskt ordspråk

C. Fundera på hur gruppens samarbete fungerade i uppgift B.

- Deltog alla i valet av ämne och stil?
- Gjorde alla en lika stor del av arbetet?
- Hur delade ni upp arbetet i gruppen?
Varför delade ni upp arbetet som ni gjorde?
- Uppskattade gruppen allas insats lika mycket?
- Gjorde någon i gruppen mindre/mera arbete? Varför?
- Hur kändes det att samarbeta?

D. För att ett samarbete skall fungera, är det väldigt viktigt att man kan lyssna på andra. Öva detta med ett par.

1. Välj ett ämne som ni skall diskutera om. Bestäm också vem som är den första berättaren.
2. I en diskussion är det viktigt att lyssnaren visar berättaren att han/hon lyssnar. Detta kan man göra med att t.ex. se i ögonen, nicka när man håller med samt genom att ställa följdfrågor.

E. I vissa situationer måste man samarbeta för att klara dem. Följande uppgift skall ni utföra så att alla i er grupp är bokstavligen knutna till varandra.

1. Bind fast gruppens händer och fötter så att det inte finns en enda fri fot eller hand. Ni kan behöva hjälp med detta. Ni skall bindas så att ni har ansiktena vända mot ringens mitt.
2. Er uppgift är att gå från bakre delen av klassen fram till tavlan.
3. Skriv det här styckets namn, "SAMARBETE ÄR STYRKA", på tavlan med stora bokstäver. Hela texten skall rymmas på en rad.
4. Efter att ni skrivit texten skall ni gå tillbaka bak i klassen.
5. Ni kan ta tid och se vilken grupp som är snabbast.

F. Skriv om någon av följande rubriker.

- Vi gjorde det!
- Vi slog våra kloka huvuden ihop
- och se hur det gick
- Mina erfarenheter av grupparbete

3

Vem är en företagare?

Alla människor hamnar i situationer där det behövs företagsamhet och driftighet. Då är de företagare.

Att vara företagare är även ett sätt att arbeta.

En företagare äger sitt eget företag och är ansvarig för arbetet som utförs i det.

12. Företagsamhet är...

A. Nedan finns sex påståenden om vad företagsamhet är eller inte är. Diskutera i grupp eller i par ni håller med om dessa påståenden eller inte.

1. Det behövs företagsamhet för att göra läxorna.
2. Företagsamhet är hårt arbete.
3. Företagsamhet är att inte ge upp fast man skulle misslyckas ibland.
4. Man kan lyckas även utan att försöka.
5. Allt lyckas för talangfulla utan att de ens försöker.
6. Försöka duger.

B. Försök minnas tre olika tillfällen då du försökt ditt bästa och svara sedan på frågorna nedan.

1. Varför ville och orkade du försöka i dessa situationer?
2. Vad var det som gjorde att du försökte riktigt mycket i dessa situationer?
3. Lyckades du med det du försökte?
4. Hur kändes det om du lyckades eller misslyckades?
5. Tycker du att det lönade sig att försöka?

C. En företagsam fantasivän

1. Rita en företagsam fantasivän, vars kompis du skulle vilja vara. Din företagsamma kompis är rask, bestämd, glad, påhittig, modig och envis. Du kan också göra en maskot om du vill.
2. Skriv en berättelse om din fantasiväns skoldag. Vad händer honom/henne under dagen? Hur förhåller han/hon sig till svåra saker och hur klarar han/hon sig ur dem? Hurudan är din fantasivän med sina kompisar?
3. Jämför dig med din fantasivän. Hur fungerar du i liknande situationer som din fantasivän hamnade i? I vilka saker kan du ta efter honom/henne? I vilka saker kan din fantasivän ta efter dig?

**OM NI VISSTE HUR MYCKET TID DET TOG MIG
ATT UPPNÅ MITT MÄSTERSKAP, SKULLE DET
INTE VERKA SÅ FANTASTISKT. *Michelangelo***

D. Vem är en företagare? Svara på denna fråga och följande frågor i grupp eller i par:

1. Vad är man om man är företagare?
2. Hurudan är en företagare?
3. Är du en företagare?

E. Iver-tävling

1. Börja en Iver-tävling i er klass från och med imorgon.
2. Den som är företagsam och rask vinner tävlingen. Ni har bekantat er med företagsamma egenskaper i bokens stycken 5-11. Tävlingen går ut på att man skall försöka uppfylla dessa egenskaper till så många punkter som möjligt.
3. Gör tillsammans upp tävlingsregler som alla binder sig att följa.
4. Bestäm en tidsperiod då alla skall vara företagsamma och raska.
5. När tidsperioden börjar närma sig sitt slut skall ni rösta fram vinnaren.

F. Skriv en uppsats om någon av följande rubriker.

- Jag försökte och lyckades!
- Jag försökte och misslyckades
- Då borde jag ha försökt mera

13. Många försök

A. Det finns företag i er hemtrakt som ni känner och inte känner. Fundera i par på vilka företag som ni vet att finns i er hemtrakt. Ni kan också söka efter lokala företag med hjälp av telefonkatalogen eller internet.

Svara även på följande frågor

1. Vilka av dessa företag har ni besökt?
2. Hurudant arbete tror ni man gör i de företagen?
3. Vilka yrkesgrupper tror ni arbetar i företagen?
4. Känner ni någon som arbetar i något av företagen?
Vad har han/hon berättat om sitt arbete?
5. Vilket av er hemtrakts företag tycker ni är intressantast? Varför?

B. Vad för arbeten gör vuxna i er skola?

Välj en arbetstagare i er skola och intervju den personen. Fråga om hans/hennes vanliga arbetsdag.

C. Fundera ännu på var man också gör samma sorts arbeten som de i din skola. Var görs samma arbete som det den intervjuade personen gör? I vilket företag i din hemtrakt skulle detta arbete kunna göras?

D. Ta reda på från vilken bransch de flesta företagen i din hemtrakt är. Försök också lista ut varför det finns så mycket företag från just den branschen.

E. Skriv sloganer som uppmuntrar till företagsamhet

En slogan är ett kort konstaterande som uppmuntrar en att göra något. En slogan kan vara rolig eller vara formad som en ordlek. Det finns ofta sloganer i reklamer. Fundera först på hurudana sloganer du redan känner till.

F. En som ser möjligheter

I hurudana företag behövs dina specialtalanger.

- 1.** Välj din specialtalang. Det kan vara vad som helst som du gillar, från att berätta skämt till att sköta djur. Din specialtalang kan även vara någon uppfinning.
- 2.** Hitta på ett företag som du skulle vilja grunda.
- 3.** Rita en mindmap där du och din specialtalang är i mitten.
- 4.** Skriv eller rita i mindmapens andra områden till exempel:
 - Vilka är dina kunder? Hurudana är de?
 - Varför behöver människor ditt företag?
 - Hurudan service erbjuder du?
 - Vilken är din specialservice som dina kunder inte kan få någon annanstans?
 - Hurudana arbetsredskap eller maskiner behöver du i ditt företag?

**EN RESA PÅ TUSEN MIL BÖRJAR
ALLTID MED ETT ENDA STEG.**

Kinesiskt ordspråk

14. Bekanta dig med en företagare

Det finns säkert en hel del företagare i din hemtrakt. Känner du dem?

A. Bjud in en företagare på visit

1. Vilket företag i er hemtrakt är ni intresserade av? Samla namn på företag som ni upplever är intressanta. Skriv upp dem på tavlan Vilka företag är de flesta av er intresserade av? Fundera på om ni känner någon av dessa företagare.
2. Välj en företagare som ni bjuder in på visit. Fundera på vilket som är det bästa sättet att ta kontakt med företagaren.

DET ENDA SÄTTET ATT UPPTÄCKA GRÄNSERNA FÖR DET MÖJLIGA ÄR ATT GÅ EN LITEN BIT FÖRBI DEM IN I DET OMÖJLIGA. *Arthur C. Clarke*

3. Fundera i grupperna på vad ni vill fråga företagaren innan han/hon kommer på visit. Frågorna kan ha att göra med hans/hennes arbetsdag eller bra och dåliga sidor med hans/hennes arbete. Fråga saker som ni är intresse-

rade av. Ni kan också bekanta er med företaget i förväg genom att t.ex. gå in på företagets hemsidor.

B. Besök ett lokalt företag

1. Fundera i gruppen på vilken yrkesbransch ni är intresserade av att se. Fråga av en lokal företagare som arbetar i den branschen om ni får besöka hans/hennes företag.
2. Fundera på vad ni skall fråga och samla information på förhand, som i uppgift A.

C. Intervjua företagaren

1. Fundera parvis på en företagare som ni skulle kunna intervju. Han/hon kan vara en bekant eller en lokal företagare. Fundera på vilket sätt som är det bästa att ta kontakt med honom/henne. Fundera också på hur ni skall framföra er begäran om en intervju.
2. Tänk ut vad ni skall fråga innan ni far iväg för att intervju honom/henne. Självklart kan ni också hitta på frågor under intervjun. Ämnen till frågorna hittar ni i uppgifterna i kapitlet "Hur är det med företag-samheten?".

3. Det är viktigt att lyssna på den man intervjuar. Gör anteckningar över företagarens svar.
4. Gör ett föredrag som ni håller för klassen på basis av intervjun.
5. Om ni vill kan ni intervju en uppfinnare istället för en företagare.

D. Samarbete med ett företag

Vilket företag skulle ni kunna samarbeta med? Kanske ett företag skulle kunna ha nytta av er arbetskraft och ni skulle kunna samla in pengar för en klassresa på detta sätt. Medan ni funderar på ett företag att samarbeta med kan ni svara på följande frågor:

1. Hurudant arbete skulle ni kunna göra?
2. Hurudant skulle samarbetet vara med företaget?
3. Vad skulle ni dra för nytta av det?
4. Vad skulle företaget dra för nytta av det?
5. Hurdana saker skulle samarbetet kräva av er och av företaget?
6. Hurdana problem skulle kunna uppstå i samarbetet?

